

In memoriam: Amintiri despre prietenul și colegul dr. ing. Constantin Bândiu (1927-2019), membru de onoare al Academiei de Științe Agricole și Silvice

N. Doniță

La începutul lunii aprilie 2019, am primit, cu durere și tristețe, vestea trecerii la cele veșnice a lui Constantin Bândiu. O boală grea, care îi slăbise trupul și așa destul de firav, la doborât cu puțin înainte de a împlini 92 de ani¹.

Am lucrat și am fost alături de el, la bune și la rele, timp de peste 50 de ani. În memoria prietenului și colegului meu aș dori să evoc câteva amintiri despre omul și cercetătorul Constantin Bândiu.

L-am cunoscut în anul 1956, când am fost angajat la Colectivul Forestier al Academiei și am început să lucrez sub conducerea inginerului Sergiu Pașcovschi, în clădirea Institutului de Cercetări și Experimentări Silvice (ICES), situată pe Șoseaua Kiseleff, lângă Arcul de Triumf. În cadrul Laboratorului de pepiniere din Colectivul Forestier al Academiei, condus de inginerul Ștefan Rubțov, lucra încă din 1952 tânărul inginer Constantin Bândiu. În cadrul acestui laborator, între 1952 și 1957, a început să se formeze ca cercetător și a publicat, în colaborare cu colegii sau singur, primele sale lucrări științifice.

Am devenit colegi în anul 1957, când s-a înființat Colectivul de Cercetări Biologice al Academiei, în care vor fi preluați și o parte din angajații Colectivului Forestier, desființat în același an. Aveam sediul în fostele grajduri de pe domeniul Palatului Cantacuzino (actual-

mente Muzeul Național „George Enescu”), de pe Calea Victoriei. În cadrul acestui colectiv de cercetări, transformat ulterior (în 1960) în Institutul de Biologie al Academiei, s-a înființat Laboratorul de Ecologie, primul din țară, în care la început erau patru silvicultori: Ion Popescu-Zeletin, membru corespondent al Academiei, Constantin Bândiu, Vasile Mocanu și subsemnatul. Șefa laboratorului a fost la început dr. Ana Paucă, profesoară la Facultatea de Biologie a Universității din București. Pentru a stabili profilul laboratorului, a trebuit definită o tematică de cercetare adecvată. Pornind

¹ Constantin Bândiu s-a născut la 19.04.1927, în comuna Ciudei, jud. Storojineț (azi în Ucraina) și s-a stins la 01.04.2019, în satul Argel, comuna Moldovița, județul Suceava.

de la consultarea literaturii științifice de specialitate disponibile la acea vreme și pe baza experienței echipei de cercetare, s-a proiectat un program de cercetări ecologice complexe în ecosisteme naturale, efectuate într-un staționar, pe o durată îndelungată de timp. Întrucât în cercetările pe care le-am efectuat anterior în silvostepa din Dobrogea am rămas impresionat de varietatea pădurilor și pajiștilor din podișul Babadag, am propus ca staționarul să se înființeze în această zonă. S-a făcut o recunoaștere a terenului în anul 1959, iar în iarna anului 1960 a început procurarea echipamentelor, aparaturii și a mobilierului necesare pentru realizarea cercetărilor. Începând cu primăvara anului 1960, s-au stabilit 7 suprafețe de cercetare în ecosisteme diferite, au fost instalate echipamentele de cercetare și a început colectarea datelor și informațiilor conform metodologiei de cercetare stabilite. Colectivul de cercetare a fost lărgit prin cooptarea alături de silvicultori a doi biologi – Gheorghe Dihoru și Mihaela Paucă – și angrenarea mai multor zoologi din Laboratorul de Zoologie. Timp de 7 ani s-au efectuat cercetări ample în acest staționar. În cadrul colectivului de cercetare, C. Bândiu s-a ocupat în special de investigarea microclimei, solurilor și a proceselor ecofiziologice ale plantelor. A avut o contribuție considerabilă la elaborarea monografiei „Cercetări ecologice în Podișul Babadag”, publicată în 1971.

După anul 1966, un staționar asemănător a fost înființat la Sinaia. Și în acest caz C. Bândiu s-a ocupat investigarea aceluiași aspecte în pădurile de fag, brad și molid. Cercetările privind ecologia bradului au fost utilizate la elaborarea tezei de doctorat, susținută în anul

1973, sub coordonarea științifică a prof.dr. Ion Popescu-Zeletin.

În anul 1971, când a avut loc o reformă a cercetării în domeniul biologiei, silvicultorii din Laboratorul de Ecologie din cadrul Institutului de Biologie al Academiei au fost transferați la Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice din București, unde se va înființa un Laborator de Ecologie Forestieră. Încercând să continuăm cercetările ecologice complexe și în alte tipuri de ecosisteme de pădure, am înființat împreună cu colegul C. Bândiu o rețea de staționare în ecosisteme de păduri de molid, de fag, de gorun, de stejar pedunculat, de cer și de gârniță. Din păcate, după o scurtă perioadă de timp, din lipsă de fonduri, cercetările au fost întrerupte, neexistând timpul necesar pentru prelucrarea și publicarea datelor colectate. C. Bândiu a reușit să valorifice doar cercetările desfășurate în molidișurile de limită din Munții Retezat, pe care le-a prezentat în cadrul unor manifestări științifice și le-a publicat în 1988².

De asemenea, C. Bândiu a avut o contribuție importantă la realizarea „Zonării și regionării ecologice a pădurilor din România” (1980), prin stabilirea climatelor zonale și regionale pentru toate unitățile teritoriale de zonare.

În anii '80 s-a ocupat de stabilirea potențialului stațional din făgete³, stejărete și șleauri⁴ și a colaborat la descrierea tipurilor de ecosisteme forestiere din România⁵.

O contribuție deosebită privind rolul pădurii în crearea mediului a fost stabilirea influenței culturilor forestiere din stepă asupra climatului și solurilor⁶.

Ca specialist în probleme de climatologie și ecofiziologie, a colaborat la multe alte teme de

² Bândiu C., Doniță N., 1988: Molidișurile presubalpine din România. Ed.Ceres, București.

³ Bândiu C., Doniță N., Smejkal G., Sima I., Paucă-Comănescu Mihaela, Tăcină Aurica, 1981: Valorificarea optimă a potențialului stațional din făgete prin rășinoase și fag. ICAS, Seria II, București.

⁴ Bândiu C., Doniță N., Leandro V., Grapini V., Tutunaru V., Dobrescu Zenobia, Paucă-Comănescu Mihaela, Tăcină Aurica, Roșu C., 1982: Valorificarea potențialului stațional din stejărete și șleauri de câmpie și de luncă. Inst. de Cercet. și Amenaj. Silvice, Seria II, București.

⁵ Doniță N. et al., 1990: Tipuri de ecosisteme forestiere din România. Red. de propagandă Agricolă, București.

⁶ Doniță N. et al., 2011: Culturi forestiere experimentale din Stațiunea Bărağan. Editura Silvică, București.

cercetare: refacerea cvercetelor slab productive (1986); dezvoltarea semințișului de stejar în regenerări naturale (1982); uscarea bradului (1992); modificări ale proceselor eco-fiziologice la arbori sub influența poluării (1989). În cadrul tematicii de colaborare cu Institutul de Biologie privind cercetarea ecosistemelor de fâgete, a contribuit la caracterizarea climatologică și ecofiziologică a acestora (1978, 1982, 1983, 1989).

După pensionare (1989), C. Bândiu a avut o contribuție substanțială la studiul pădurilor virgine din România (1995, 2001, 2004), participând la elaborarea unor lucrări asupra pădurilor virgine din Banat și la stabilirea metodei de inventariere a pădurilor virgine. A lucrat mult și la definitivarea hărții pădurilor pe unități ecosistemice⁷.

C. Bândiu a contribuit și la elaborarea unor lucrări cu caracter mai general: descrierea ecosistemelor din România (1980); protecția mediului și educație ecologică (1989); conservarea biodiversității și a resurselor genetice forestiere (1997); dicționarul enciclopedic de mediu (2005).

În multe articole și luări de cuvânt la evenimente științifice a susținut orientarea ecologică a silviculturii, importanța pădurilor pentru protecția mediului, importanța conservării biodiversității pădurilor.

Opera științifică a doctorului inginer C. Bândiu este vastă: a publicat în calitate autor sau co-autor 30 de cărți, peste 120 de articole științifice, comentarii și lucrări de popularizare. A participat activ la viața științifică din țară și de peste hotare cu lucrări originale și pline de conținut. Dintre contribuțiile sale științifice originale trebuie relevate în mod deosebit:

- (i) evidențierea legăturii dintre biocenoze și factorii staționali în cercetările asupra ecosistemelor din Podișul Babadag și stabilirea unei formule de calcul speciale – indicele bioclimatic Bândiu (IB);
- (ii) contribuțiile la stabilirea autecologiei bra-

dului și fagului și a cauzelor alternanței acestor specii în arborete amestecate – absorbția diferită a radiațiilor roșii și albastre de către aparatul foliar din coronamentul celor 2 specii;

(iii) stabilirea climatelor pentru unitățile teritoriale de zonare și regionare ecologică a pădurilor;

(iv) cercetarea ecologică a pădurii de molid de limită altitudinală superioară și a funcțiilor ei protectoare de mediu;

(v) evidențierea schimbărilor generate de crearea de culturi forestiere în stepă asupra climatului local și a solurilor;

(vi) stabilirea de cauze ecofiziologice în procesul de uscare a stejarului și a bradului și a influenței poluanților asupra culturilor de protecție.

Pentru activitatea sa științifică, C. Bândiu a fost onorat cu Premiul Academiei Române „Emanoil Teodorescu” pe anul 1986, cu premiul Academiei de Științe Agricole și Silvicultură „Constantin Chiriță” pe anul 2008 și cu titlul de membru de onoare a aceleiași Academii în anul 2009.

Mă voi referi în continuare la o altă latură importantă a operei lui C. Bândiu – latura spirituală. Aceasta s-a concretizat în publicarea a două lucrări originale, care constituie o prioritate în literatura autohtonă referitoare la latura spirituală și estetică a pădurii. Este vorba de „Silvocalia” (1997, 2004) și „Silvosofia” (2011). Sunt lucrări ale unui gânditor care a descoperit pentru sine și pentru noi o altă valență a pădurii decât cea ecologică și economică – valența spirituală a frumuseții (*calia*), ca operă de artă a naturii, și a influenței ei psihice binefăcătoare asupra omului (*sofia*). Prin aceste lucrări, C. Bândiu ridică pădurea la un alt nivel de înțelegere a importanței ei în viața societății contemporane, a fiecărui individ în parte. În viziunea lui, pădurea ne apare ca o „forță spirituală regeneratoare pentru om”.

Impresionanta carieră științifică și-a clădit-o cu muncă susținută, perseverență, dedicație, răbdare, dar și cu numeroase sacrificii, renun-

⁷ Doniță, N. et al., 2008, Harta forestieră a României pe unități ecosistemice, scara 1:500 000/ Forest Map of Romania based on forest ecosystem types, scale 1:500 000. Editura Silvică, București.

țări în plan personal și neajunsuri materiale. De la început trebuie spus că nu a avut o viață ușoară. Deși petreceam mult timp împreună, nu prea vorbeam de trecutul nostru. Așa erau vremurile. Târziu am aflat că provenea din Bucovina pierdută, din care a fugit cu familia în 1944, pentru a nu fi deportați în Siberia. S-a născut la 19 aprilie 1927, în comuna Ciudei, județul Storojineț (în prezent în Ucraina), tatăl fiind pădurar, iar mama casnică. Școala primară a urmat-o în satul natal (1934-1938), apoi a continuat studiile la Liceul „Ferdinand I” din Storojineț (1938-1944), pe durata a 6 ani, până la refugierea în România. După refugiu, și-a continuat studiile liceale pentru încă 2 ani la Liceul „Ștefan cel Mare” din Suceava (1945-1947). În 1947 se înscrie la Facultatea de Silvicultură de la Politehnica București, unde studiază doi ani (1947-1948), continuând pentru trei ani la Institutul de Silvicultură din Câmpulung Moldovenesc (1948-1952).

Din 1952 s-a consacrat cercetării științifice în domeniul ecologiei și nu a părăsit-o până la sfârșitul vieții. Dar nici anii petrecuți în București, în cadrul instituțiilor de cercetare la care a fost angajat, nu au fost ușori. Mult timp nu a avut o locuință și a locuit fie pe la unii colegi, fie în gazdă. Cu greu a reușit să își cumpere o garsonieră în Drumul Taberei. Cunoscând greutățile cu care se confruntă un tânăr din provincie, cu posibilități materiale reduse, care dorește să studieze și să își facă un rost în viață, a găzduit, povățuit și sprijinit material un nepot de-al său, care a studiat dreptul în București. Nu a reușit să-și formeze o familie proprie, dar a ținut mult la părinți și la rudele sale, pe care le-a ajutat cât a putut.

Constantin Bândiu a fost un om bun la suflet, principial, înțelept, neconflictual, foarte muncitor și meticolos în tot ceea ce făcea, cu o cultură solidă, cu o gândire profundă, cu un umor fin. A fost foarte îndrăgit de colegile de muncă pentru că prin descifrarea semnelor și interpretarea simbolurilor care apăreau pe ceașca de

cafea, le spunea lucruri frumoase, le tălmăcea gândurile, emoțiile, sentimentele, dorințele și le spunea lucruri care reușeau să le îmbunătățească starea de spirit, să uite pentru o clipă de necazurile și de grijile vieții.

Va rămâne pentru totdeauna o personalitate fără pereche în amintirea celor care l-am cunoscut.

Nota redacției: C. Bândiu a fost un susținător puternic al reluării publicării revistei Bucovina Forestieră în 1993, la 50 de ani de la prima sa apariție, iar ulterior un colaborator apropiat și constant al revistei, atât în calitate de membru al consiliului editorial, cât și de autor. Ni-l vom aminti cu drag și va rămâne veșnic viu în sufletele noastre!

Abstract. Memories about my friend and colleague dr. Constantin Bândiu, honorary member of the Academy of Agriculture and Forestry Sciences

The article tells the story of a nice and long friendship between dr. Doniță and dr. Constantin Bândiu, who passed away by April, 2019. This remembering note goes through more than for decades of hard work, Dr. Constantin Bândiu being among the most prolific scientists who have contributed to forestry sciences in Romania. Three periods have been clearly delineated: the period between 1956 and 1971, when dr. Bândiu carried out a long series of studies on forest ecology, the period between 1971 and retirement, in 1989, and the final period, up his death, when he was mainly dedicated to studying old-growth Romanian forests. All in all, dr. Bândiu published as main author or co-author 30 books, more than 120 scientific papers, comments and outreaching articles. His career was rewarded numerous scientific merits and he was the only forester able to develop a sort of philosophy of forests, which combines a well-founded system of ecological values and symbols with a particular sense of beauty. In his vision, "the forest is a spiritual strength, able to regenerate the human being".

Author. Nicolae Doniță - member of Academy of Agricultural and Forestry Sciences „Gheorghe Ionescu-Sisesti”, Section of Forestry Sciences, B-dul. Marasti Nr. 61, Sector 1, Bucuresti, Romania.